

ΚΩΣΤΑΣ ΤΑΧΤΗΣ

Μιά διπλωματική ιστορία

Ήμουν πρωτοετής στα Νομικά, κι' ως τότε δὲν εἶχα πιεῖ ποτέ μου μπύρα — ὄχι πάντως μὲ τὴ θέλησή μου. «Πιὲς μιὰ γουλιὰ βρὲ παιδί μου», ἔλεγι' ἡ μάνα μου, «μὴν εἶσαι ξεροκέφαλος, ὑπάρχει ὠραιότερο ποτὸ ἀπ' τὴ μπύρα;» Μ' ἀπ' τὴν πρώτη γουλιὰ στράβωνα τὰ μούτρα μου, ἡ πικρόξυνη γεύση τῆς μούφερνε μιὰ δυσάρεστη ἀνατριχίλα, δὲ μποροῦσα νὰ καταλάβω τί τῆς ἔβρισκαν, πῶς τὴν ἔπιναν, καὶ μάλιστα μὲ τόση εὐχαρίστηση. «Ἄχ, νᾶχα τώρα μιὰ παγωμένη μπύρα», στέναζ' ἡ γιαιγιά τὰ καλοκαίρια, τὸν καιρὸ ποὺ ἤμουν ἀκόμα πολὺ μικρός, καὶ θυμότανε τὰ νειάτα τῆς, τὸν παπού, ποὺ τὴν πῆγαινε στὴ μυυραρία τοῦ Μαυρομάτη στὸ Βοτανικό, καὶ πῖναν' μπύρα μέσα σ' ἐκεῖνα τὰ μεγάλα, χορταστικά ποτήρια, τὰ κρίκερ. «Πάρ' του τὸ νερὸ ἀπὸ μπροστά του», ἔλεγι' ὁ πατέρας μου, μὰ ὅσο ἐπέμεναν, τόσο ἀντιστεκόμουν. Ἀμφιβάλλω ἂν, στὰ δυὸ καὶ κάτι χρόνια ποὺ πάλαιφα μὲ τὰ Νομικά πρὶν τελικὰ τὰ ἐγκαταλείψω, ἔμαθα τίποτα, μὰ ἔμαθα νὰ πίνω μπύρα.

Δὲν ξέρω οὔτε κι' ἐγὼ πῶς βρέθηκα στὰ Νομικά, κι' ἀκόμα λιγότερο τὸ ξέραν' οἱ δικοί μου. Κανένας στὴν οἰκογένειά μας δὲν ἦταν δικηγόρος, κανένας δὲν εἶχε πάει κἂν σὲ πανεπιστήμιο — ὁ πατέρας μου ἦταν λογιστής. Ἐξυπονοεῖτο βέβαια πῶς θ' ἀκολουθοῦσα κάποιου εἴδους ἀνώτερες σπουδές, κι' εἶχαμε θίξει κάμποσες φορές τὸ θέμα ὅσο ἤμουν ἀκόμα στὸ Γυμνάσιο, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιπόλαια. Τὸ καλοκαίρι ποὺ τὸ τέλειωσα, ἡ ἀτμόσφαιρα στὸ σπίτι μας ἦταν βαρειά· ὁ θάνατος τῆς γιαιγιᾶς ὕστερ' ἀπὸ μιὰ ἀρρώστεια ποὺ εἶχε' ἐξαντλήσει τίς λίγες μας οἰκονομίες, κάτι καθγάδες τοῦ πατέρα μου μὲ τὸν προϊστάμενό του ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων δὲν τοῦ διναν ἓνα μακροπρόθεσμο δάνειο ποὺ εἶχε ζητήσει, ἐγὼ δεκαοχτῶ χρονῶ, ὁμαδάρχη τῆς Ε.Ο.Ν., εἶχ' ἀρχίσει νὰ γυρίζω ἀργὰ τὰ βράδια στὸ σπίτι, ὁ πατέρας μου ἔκανε σκηνές, ὄχι σὲ μένα, στὴ μάνα μου, ἐμένα δὲ μοῦ μιλοῦσε καθόλου, κι' ἐκεῖνη μοῦ τὰ ἐπανελάμβανε μ' ἓναν τρόπο ποὺ σήμαινε: Βλέπεις σὲ τί δύσκολη θέση μὲ βάζεις μὲ τὴν ἀπερισκεψία σου, ἔνοιωθα φοβερὸς τύψεις, μὰ ὄλο καὶ κάτι μοῦ τύχαινε, καὶ δὲν κατάφερα νὰ πάω ποτέ νωρὶς στὸ σπίτι. Τί θὰ σπουδάσα; Τί ἐπάγγελμα θὰ διάλεγα; Ἐκεῖνος ἔλεγε πῶς θὰ γινόμουν ἀλήτης, ἐκεῖνη ἦταν ἀπ' τίς γυναῖκες ποὺ βλέπουν τὸν ἄντρα μὲ τὸ ἴδιο δέος ποὺ τὰ παιδιὰ βλέπουν τοὺς μεγάλους, ἀκόμα κι' ἂν αὐτὸς ὁ ἄντρας εἶναι γιὸς τους, περιοριζόταν μόνο, σὰ νὰ πῆγαινα ἀκόμα στὸ Γυμνάσιο, νὰ μὲ ρωτᾷ, «Διάβασες καθόλου σήμερα;», καί, μολονότι ἤξερε πῶς ὅλη μέρα ἔλειπα, ὅταν τῆς ἀπαντοῦσα «Διάβασα», μὲ πίστευε, ἀπὸ ἔνοστιχο ἴσως, γιατί πρᾶγματι διάβαζα, χωρὶς νὰ τὸ καλοσκεπτῶ, καὶ χωρὶς νὰ τοὺς πῶ τίποτα, εἶχ' ἀποφασίσει νὰ δόσω εἰσαγωγικὲς ἐξετάσεις στὰ Νομικά, ἔδοσα, κι' ὕστερα τὸ ξέχασα κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος, ὥσπου ἐν' ἀπομνημμερο πετάχτηκι' ὁ πατέρας μου ἀπ' τὸ μπάνιο, κρατώντας μὲ τὸνα χέρι τὰ κορδόνια τῆς πυτζάμας του καὶ μὲ τ' ἄλλο τὴν ἐφημερίδα, καὶ μοῦπε, «Γιὰ ἔλα ἐδῶ ἐσὺ κύριε, πότε ἔδοσες ἐξετάσεις γιὰ τὰ Νομικά, καὶ γιατί δὲ μᾶς εἶπες τίποτα, αὐτὰ σὰς μαθαίνει ὁ Μεταξᾶς

στή Νεολαία του; — τ' άκουσες τά κατορθώματα τού γιου σου;», είπε στή μάνα μου μπαίνοντας στήν κρεβατοκάμαρά τους, άρπαξα τήν έφημερίδα πούχε πετάξει στό τραπέζι, και διάβασα πώς ήμουνα μεταξύ των επιτυχόντων εις τās εισιτηρίους έξετάσεις και τά λοιπά και τά λοιπά, άργότερα μάάλιστα ξμαθα πώς είχα ξρθει όγδοος, και τó λέω δίχως έπαρση, γιατί ξέρω πώς μερικοί από κείνους πού είχάν ξρθει τελευταίοι είναι τώρα γνωστοί δικηγόροι, ένώ έγώ — τέλος πάντων.

Είπα ότι δέν ήξερα κι' έγώ πώς βρέθηκα στα Νομικά, μά ή αλήθεια είναι πώς, μάλλον άόριστα, είχα τήν φιλοδοξία νά γίνω διπλωμάτης, και λέω άόριστα για πολλούς λόγους: πρώτα - πρώτα, όμοιος σ' αυτό με τόν πατέρα μου, ήμουν άνέκαθεν έντελώς άνίκανος νά κάνω σχέδια για τó μέλλον, ζούσα, κι' έν μέρει έξακολουθώ νά ζώ, άπ' τή μιá μέρα στήν άλλη, αν σκεπτόμουνα καθόλου, σκεπτόμουνα περισσότερο με τó ένστικτο, με τó ύποσυνείδητο, παρά με τó μυαλό. Έπειτα, ακόμα και τίς σπάνιες στιγμές πού ή φράση «θά γίνω διπλωμάτης» σχηματιζόταν με κάποια σαφήνεια στό μυαλό μου, γινόταν σχεδόν με τόν ίδιο τρόπο πού, όταν ήμουν μικρός, έλεγα πώς όταν μεγάλωνα θά γινόμουνα δεσπότης, και, άργότερα, άεροπόρος — έλεγα «θά γίνω διπλωμάτης», αλλά δέν ήμουνα βέβαιος ούτε ότι θά τά κατάφερα, ούτε ότι ήθελα πραγματικά νά τά καταφέρω. Ίσως έπειδή ήξερα πόσο δύσκολο ήταν, ούτε κοινωνική θέση, ούτε λεφτά είχαμε για τέτοια πράματα, αλλά πρό πάντων έπειδή, τήν εποχή εκείνη, όποιο έπάγγελμα κι' αν μου πρότειναν, δέ θάλεγα τó ναί με τήν καρδιά μου, από τότε κιόλας έβρισκα άποκρουστική τήν ιδέα ένός και μόνου έπαγγέλματος — ή στάση μου αυτή μ' δόγηγχε άργότερα σ' άπίστευτες υπερβολές — τήν ιδέα πώς θά περνούσα μιá δλόκληρη ζωή, τή μόνη, άνεπανάληπτη αυτή ζωή πού μάς έλαχε νά ζήσουμε, έχοντας άπ' τήν αρχή ως τó τέλος ένα μόνο, ένα άπ' τά τόσα έπαγγέλματα πού υπάρχουν στόν κόσμο. Φρικιούσα στή σκέψη πώς θά μου κολλούσαν έναν τίτλο, μαραγκός, διπλωμάτης, δέν είχε σημασία, πού θ' άπέκλειε όλους τούς άλλους. Ίπήρχαν τόσα πράματα πού μπορούσε νά κάνει κανείς πριν πεθάνει, κι' ήθελα νά τά κάνω όλα, ή τουλάχιστον όσο περισσότερα προλάβαινα. Είν' άστείο, άλλ' ό κυριώτερος λόγος πού μ' έκανε νά σκεφτώ τó διπλωματικό στάδιο ήταν ότι οι διπλωμάτες περνάνε τή ζωή τους ταξιδεύοντας, και τó μόνο μου όνειρο τήν εποχή εκείνη ήταν νά ταξιδέψω, νά γνωρίσω τόν κόσμο. Ίπ' αυτό τó πνεύμα έδοσα έξετάσεις για τά Νομικά, και γι' αυτό, άργότερα, παρ' όλο πού ήταν προαιρετικό, παρακολουθούσα άνελλιπώς τó μάθημα τής Διπλωματικής Ίστορίας.

Ό καθηγητής, ό κύριος Ν., ήταν πρώην διπλωμάτης και γόνος παληάς, άρχοντικής οικόγένειας, πού είχε όσσει τουλάχιστον δυό φυσιογνωμίες στα Έλληνικά Γράμματα και τίς Έπιστήμες, μά πού στό πρόσωπο τού έκ πεποιηθείσας άτεχνου κυριού Ν. φαινόταν ν' αναδίνει τίς τελευταίες της αναλαμπές. Κοντός, παχουλός και ζαρωμένος σά γερασμένο μωρό, ή όλη του εμφάνιση ώστόσο, ό τρόπος πού ντυνόταν, ό τρόπος πού μιλούσε, άκτινοβολούσαν τήν ευγένεια τής ράτσας του και τή σιγουριά τού ανθρώπου πούχε περάσει τή ζωή του μέσ' τήν καλή κοινωνία όλων των πρωτευουσών τού κόσμου σαν ίσος προς ίσους. Στο πλάι του, οι άλλοι καθηγητές φαινότουσαν άχαροι μικροαστοι. Όλοι έμεις οι λιγοστοι φοιτητές πού παρακολουθούσαμε τίς παραδόσεις του τόν θαυμάζαμε, μά συγχρόνως τόν κοροϊδεύαμε — πρό πάντων

για τή μανία του να φοράει πάντα παπιγιόν, κι' ανάλογο δολιμέταξο μαντήλι στο τσεπάκι, πού δέν φορούσε για φιγούρα, μά έβγαζε συνεχώς, από νευρικήτητα, και σφούγγιζε ανάλαφρα τή μύτη του. Αυτή ή μανία του μάς έδωσε τήν ιδέα να του σκαρώσουμε μιιά φάρσα, πού δέν θα τολμούσαμε άκόμα και να διανοηθούμε εις βάρος άλλου καθηγητή: μιιά μέρα θα πηγαίναμε δλοι στο μάθημά του, φορώντας παπιγιόν, θάμπαινε στην αίθουσα και θ' άρχιζε, χωρίς προσίμια, όπως συνείθιζε, σά να διάβαζε από κάποιες άόρατες σημειώσεις: «Μεσοούντος του Ίουλίου του 1826...» — και, ξαφνικά, θ' άβλεπε. Άκόμα και στη σκέψη, σκάγαμε στα γέλια, ξέραμε πως ή πράξη μας δέ θαχε συνέπειες, δέν τόν φοβόμαστε, τó μάθημά του, όπως είπα, ήταν προαιρετικό, έν' αυτό, κι' έπι πλέον είχαμε μαντέψει, άν δχι δλοι, πάντως οι πιό ξύπνιοι από μάς, οι πιό πονηροί, ποιός ήταν ο λόγος πού απέφευγε να μάς κυτάξει κατάματα, σάν Όδυσσεάς πού βάζει κερύ στ' αυτιά του για να μήν άκούσει τó τραγούδι των Σειρήνων, ή σά να φοβόταν μήπως διαδάσουμε στα μάτια του τίς πιό κρυφές του σκέψεις.

Τ' άπόγεμα άκριβώς τής μέρας πού είχαμ' αποφασίσει τή φάρσα, κι' είχαμε συμφωνήσει να γίνει στην έπόμενη παράδοση, είχα κλειστεί μέσα και μελετούσα Ρωμαϊκό, τήν έποχή εκείνη δέ μου περνούσε καν άπ' τó μυαλό τι μπορούσε κάποτε να εγκατέλειπα τά Νομικά, μά δταν έπεσε τó σύρουπο δέν άντεξ' άλλο, σηκώθηκα και βγήκα έξω, θα πάω μιιά βόλτα ως τó Σύνταγμα, σκέφτηκα, να δώ λίγο κόσμο να ξεσκάσω, κατέβηκα τή Σίνα — μέναμε πάνω άπ' τά Πευκάκια — άνηφόρισα τήν Πανεπιστημιού, κι' έξω άπ' τού Όρφανίδη είδα τόν κύριο Ν. να κάθεται μόνος του σ' ένα τραπεζάκι και να πίνει μπύρα. Τά μάτια μας διασταυρώθηκαν, μ' άναγνώρισε, τόν χαιρέτισα με μιιά έλαφριά ύπόκλιση, και τάχυνα τó βήμα, μά μούκανε νόημα να σταθώ, σηκώθηκε, μούδωσε τó χέρι του, ρώτησε τ' όνομά μου, και με κάλεσε να καθήσω μαζί του. Έγινα κατακόκκινος. Όχι τόσο για τήν τιμή, όσο από φόβο μή με δει κανας γνωστός και φανταστεί ποιός ξέρει τί, είπα δυστυχώς δέ μπορώσα να καθήσω, βιαζόμουνα να πάω σ' έναν συμφοιτητή μου να δανειστώ ένα σύγγραμμα, μά επέμεινε, κάθησα, και, πριν προλάβω να διαμαρτυρηθώ, φώναξε τó γκαρσόνι, και ζήτησε «άκόμα μιιά μπύρα». Δέν τόλμησα να τού πω ότι δέ μ' άρεσ' ή μπύρα, άλλ' δταν τήν είχε φέρει τó γκαρσόνι κάπου δέκα λεπτά, κι' ο κύριος Ν., διακόπτοντας τó ανέκδοτο πού μούλεγε, τó τρίτο κιόλας, με ρώτησε γιατί δέν έπινα, τότε αναγκάστηκα να τού όμολογήσω τήν αλήθεια, τούπα για τήν έπιμονή των δικών μου και τή δική μου αντίσταση. «Μά έχουν δίκηο!», είπε, «πρέπει να μάθετε να πίνετε μπύρα, θα σάς μάθω εγώ! είναι δυνατόν να θέλετε να γίνετε διπλωμάτης και να μήν πίνετε μπύρα; τί θα κάνετε άν σάς στείλουν σε κανένα πόστο στη Γερμανία; πρέπει να μάθετε να τά πίνετε δλα, να καινίζετε πούρα, άργότερα βέβαια, να παίζετε μπρίτζ — παίζετε μπρίτζ;». Είπα, «δχι, δέν έχω μάθει άκόμα», κι' άπάνω στην ταραχή μου άρχισα να κατεβάζω μεγάλες γουλιές άπ' τó ποτήρι μου, πού βρέθηκε πάλι γεμάτο πριν καταλάβω πότε άδειασε, μέθυσσα, τó πόστο στη Γερμανία, τó μπρίτζ, τά πούρα, δέ μου φαινόντουσαν πιιά καθόλου άστεια, μού φαινόντουσαν μάλιστα πολύ προσιτά, ένιωθα σά ναμουνα κιόλας διπλωμάτης, λύθηκι' ή γλώσσα μου, μιλήσαμε για ένα σωρό πράματα, και στο τέλος έκατσα και τούπα για τή φάρσα πού τού τοιμάζαμε. Μά ένώ εγώ βασανίζόμουνα κιόλας από τύψεις, ο κύριος Ν. τó βρήκε διασκεδαστικό, σχεδόν συγκινητικό, μού ζήτησε να τού δώσω τó

λόγο μου πώς δὲ θάλεγα στοὺς ἄλλους τίποτα, καὶ βέβαια δὲ θάλεγα τίποτα, δὲ μὲ συνέφερε, ἔπρεπε νὰ τοὺς ἀφήσω, εἶπε, νὰρθουν ὅλοι μὲ παπιγιόν, καὶ φυσικά κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος — «Ἔχετε παπιγιόν;» μὲ ρώτησε, κι' εἶπα ὄχι, μὰ θάβρισκα. «Ἐλάτε μαζί μου», εἶπε τότε σ' ἕναν τόνο πού δὲν ἔπαιρνε ἀντίρρηση, καὶ σηκώθηκε, «μένω ἐδῶ πλάι στὸ ξενοδοχεῖο, θὰ σᾶς δόσω ἐν' ἀπ' τὰ δικά μου». Διαμαρτυρήθηκα, μὰ στὸ τέλος δέχτηκα ν' ἀνεβούμ' ἀπάνω γιὰ πέντε λεπτά, διάλεξε καὶ μούδωσε ἕνα βυσσινὶ παπιγιόν, τὸ δέχτηκα, καὶ δέχτηκα νὰ καθήσω γιὰ λίγο στὴν πολυθρόνα πού μοῦδειξε. Μὰ ὅταν ἄρχισε νὰ μοῦ λέει πὼς εἶχ' ἀθλητικὸ σῶμα, καὶ νὰ θέλει νὰ δοκιμάσει τοὺς μῦς μου, τότε ξαφνικά ξεμέθυσα, ἔνοιωσα μιὰν ἀναγούλα πού δὲν ὀφειλόταν στὴ μπῦρα, μὰ δὲν ἤθελα βέβαια καὶ νὰ τὸν προσβάλω, καθηγητῆς μου ἦταν, οὔτε μ' ἔνοιαζε ποτὲ τί κάνουν οἱ ἄνθρωποι στὴν ἰδιωτικὴ τους ζωὴ, φτάνει νὰ μὴν ἐνοχλοῦν ἐμένα, προσπάθησα νὰ ἐρῶ μιὰ δικαιολογία, εἶπα πὼς σ' ἕνα μῆνα εἶχαμ' ἐξετάσεις, ἔπρεπε νὰ μελετήσω, ἀπάντησε πὼς δὲν ὑπῆρξε ποτὲ τοῦ ἐγκρατῆς, ἀλλ' ὅτι αὐτὸ ἀδὲν τὸν εἶχι' ἐμποδίζει νὰ κάνει λαμπρὲς σπουδές, εἶπα ὅτι θάπαυα νὰ τὸν βλέπω μὲ σεβασμό, ἀπάντησε «ἀνοησίες, ἕνας καθηγητῆς δὲν παύει νὰναὶ ἄνθρωπος μ' ὄλες τίς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες», τοιμαζόμουνα νὰ τοῦ μετᾶξω τὸ παπιγιόν στὰ μοῦτρα καὶ νὰ φύγω, ὅταν μούρθε μιὰ ἔμπνευση, ἔκανα πὼς — νὰ, σ' αὐτὸν τὸν συμφοιτητῆ μου πού πήγαίνα γιὰ νὰ δανεισθῶ τὸ σύγγραμμα, δὲν πήγαίνα γιὰ νὰ δανεισθῶ σύγγραμμα, ἀλλὰ — κι' ἔκανα πὼς ντρεπόμουνα νὰ τὸ πῶ, ἐνῶ ἀπ' τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ μου παρακολουθοῦσα νὰ δῶ τί ἀποτέλεσμα θάχαν τὰ λόγια μου. Ἦταν ἀκαριαῖο. Ξαφνικά τὰ χέρια του ἔπεσαν ἄψυχα, κατέβασε τὸ κεφάλι, μουρμούρισε κάτι γιὰ τὰ νειάτα, ἀκολούθησε μιὰ μικρὴ, δύσκολη σιωπὴ, κι' ὕστερα, σὰ νὰ δεχόταν τοὺς δρους μου, εἶπε, «Καλὰ λοιπόν, Πλατωνικοὶ φίλοι, ἀλλὰ θέλω νὰ βλεπόμαστε πότε - πότε, εἶμαι τόσο μόνος, ἔχετε διαβάσει ποτὲ τὸ σονέτο τοῦ Μαβίλη;

*Στὴν κουφάλα σου ἐφώλησε, μελίσει
γέριξη ἐλὴνὰ πού γέρνεις μὲ τὴ λίγη
πρασινάδα πού ἀκόμα σὲ τυλίγει —*

— μπορῶ ξέρετε νὰ σᾶς βοηθήσω ὅταν θὰ δίνετε ἐξετάσεις στὸ Ὑπουργεῖο, ἔχετε μιὰ θαυμάσια γαλλικὴ προφορὰ, μιὰ φυσικὴ εὐγένεια — une noblesse naturelle — θὰ γίνετε τέλειος διπλωμάτης, ἀφοῦ μάλιστα σᾶς ἐνδιαφέρουν λίγο καὶ τὰ Γράμματα...». Ἔφυγα. Καὶ δυὸ μέρες ἀργότερα πήγαμε ὅλοι στὸ μάθημά του μὲ παπιγιόν, ἀλλ' ἐκεῖνος, τὸ μαντέψατε, ἦρθε γιὰ πρώτη φορὰ μὲ γραβάτα.

Ἐκεῖνο τὸ καλοκαίρι δὲν τὸν ξαναἶδα, ἔφυγε σχεδὸν ἀμέσως μετὰ, πῆγε στὸ Παρίσι, ὕστερα στὴ Βενετία, στὴ Ρώμη, τέλος στὴν Κεφαλονιά, στὸ χτῆμα του, κι' ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη μοῦστειλε κάρτ - ποστάλ μὲ δυὸ - τρία λόγια στὰ γαλλικά. Ὅταν γύρισε τὸ Νοέμβριο στὴν Ἀθήνα, μοῦστειλε τὸ ἐπισκεπτήριό του μ' ἕναν ἀριθμὸ τηλεφώνου γραμμέμον ἰδιόχειρα, τῆσκισα, κι' ὕστερα τὸν συνάντησα τυχαῖα στὸ πανεπιστήμιο, εἶπα πὼς δὲν εἶχα λάβει κανένα ἐπισκεπτήριο, μόνον τίς κάρτες, ἀπόρησε, μὰ μὲ κάλεσε νὰ πάω νὰ φάω μαζί του, τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη ἔμεινε στὸ σπίτι μιᾶς ξαδέρφης του στὴ Δεξαμενὴ, ἡ ξαδέρφη του ἔλειπε ταξίδι, πῆγα, κι' ἀργότερα ξανασυναντηθήκαμε κάμποσες φορές, συνήθως καθόμαστε σὲ κάποιο ἀπ' τὰ καφενεῖα τοῦ Συντάγματος — στὸ μεταξύ ἦταν πάλι ἀνοιξή — καὶ πίναμε μπῦ-

ρα, πού εἶχι' ἀρχίσει νά μ' ἀρέσει. Ἐξακολούθησε πάντα νά μοῦ λέει ἀνέκδοτα, ἀλλά, σιγά - σιγά, κι' ἀληθινές ἱστορίες ἀπ' τή ζωή του: πῶς, τόν καιρό πού ἦταν νεαρὸς γραμματέας στήν πρεσβεία τῆς Κοπεγχάγης, τὸν παρέσυρε μιὰ ἀριστοκράτιςσα κάποιας ἡλικίας στήν κρεβατοκάμαρά της, κι' ἀπ' τὴν ταραχή του ἔπαθε αὐτὸ πὸν περιγράφει μὲ τόσο σπαραγμὸ ψυχῆς ὁ Σταντάλ' πῶς, κάποτε ἄλλοτε, μέθυσε σὲ μιὰ δεξίωση, καὶ φίλησε μπροστὰ σ' ὄλο τὸν κόσμον τὴ γυναίκα τοῦ Ἰσπανοῦ πρέσβου — αὐτὸ τὸ ἡλίθιο, νεανικὸ παράπτωμα ξέθαψαν ἀπ' τ' ἀρχεῖα τῆς μνήμης τους στὸ Ἰπουργεῖο, εἶπε, δταν ζητοῦσαν μιὰ πρόταση νά μὴν τὸν κάνουν πρέσβου, καὶ τὸν ἐξανάγκασαν νά παραιτηθεῖ — πῶς, λίγο ἀργότερα, τὸν εἶχε ρωτήσῃ ὁ θεῖος του, ὁ διάσημος ἀρχαιολόγος Ζ., γιατί δὲν παντρευόταν, κι' αὐτὸς τοῦ ὁμολόγησε μὲ παρρησία πῶς εἶχε καταλάβῃ ὅτι δὲν τοῦ ἄρεσαν οἱ γυναῖκες, καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ τὰ λοιπὰ. Συχνά, ἄφηνε κάποια διήγηση στὴ μέση, κι' ἐξαφανίζοταν γιὰ μερικὰ λεπτὰ πρὸς τὰ δημόσια οὐρητήρια, ὑπέφερε, εἶπε, ἀπ' τὰ νεφρά του, ἔφταιγε κι' ἡ μπῦρα, κι' ἤμουνά τόσο ἀφελῆς ἀκόμα τότε, ὥστε, παρ' ὄλο πὸν ἦ ξ ε ρ α, χρειάστηκε κάμποσος καιρὸς γιὰ ν' ἀναρωτηθῶ πῶς συνέβαινε νά μὴν τὸν ἐνοχλοῦν τὰ νεφρά του, ὅση μπῦρα κι' ἂν ἔπινε, δταν τύχαινε νά καθόμαστε κάπου ἄλλου.

Πρὶν φύγει ἐκεῖνο τὸ καλοκαίρι γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, μὲ κάλεσε νά πάω ἀρχὲς Σεπτεμβρίου νά περάσω δεκαπέντε μέρες στὸ χτήμα του στήν Κεφαλονιά, ἤλπιζε, εἶπε, πῶς ἡ παρουσία μου θὰ τὸν βοηθοῦσε νά γράψῃ ἓνα βιβλίο πὸν σχεδίαζε ἀπὸ χρόνια, μὰ πὸν ὄλο ἀνέβαλλε. Ὁ πειρασμὸς ἐνὸς ταξιδιοῦ εἶναι κάτι στὸ ὁποῖο δὲ μπόρεσα ποτὲ ν' ἀντισταθῶ, καὶ πῆγα. Ἐκτὸς ἀπὸ κἄνα μπάνιο στήν ἔρημη, ἰδιόκτητη ἀμμουδιά, περνοῦσα τίς μέρες μου, καὶ καμμιά φορά καὶ τίς νύχτες, διαβάζοντας, εἶχα πέσει μὲ τὰ μούτρα στὴ βιβλιοθήκη του — τότε πρωτοδιάβασα Προύστ. Ὁ κύριος Ν. δὲν τὸν ἐκτιμοῦσε πολὺ. Μὰ μέρα μ' εἶδε μὲ τὴν «Prisonnière» στὸ χέρι, κι' εἶπε, «Ἄ, Προύστ διαβάζεις; Ἄλλοτε ἦταν πολὺ τῆς μόδας», καὶ μοῦ ὁμολόγησε ὅτι δὲν εἶχε καταφέρει ποτὲ νά τελειώσῃ τὴν Ἀναζήτηση τοῦ Χαμένου Καιροῦ, προτιμοῦσε, εἶπε, τὸν Ἀνατόλ Φράνς, δὲν συγχωροῦσε στὸν Προύστ τ' ὅτι διακωμῶδησε τοὺς ἀνθρώπους πὸν τοῦ εἶχαν κάνει τὴν τιμὴ νά τὸν δεχτοῦν στὰ σαλόνια τους, μολοντὶ ἐνέκρινε, γιὰ λόγους κοσμιότητος, τὸν φιλολογικὸν τρανσβετισμὸν του — γιατί ἡ Ἀλμπερτίν, μοῦ ἐξήγησε μὲ πολλὴ ἰκανοποίηση, ἦταν βέβαια Ἀλμπέρ, ἡ Ἀντρέ Ἀντρέας καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς, ἂν καὶ μερικὲς φορές, εἶπε, εἶχε ξεχαστεῖ ὁ καυμένος, κι' εἶχε πέσει σὲ κωμικὲς ἀσυνέπειες, ὅπως δταν τὸ ροδομάγουλο κορίτσι τοῦ γαλατᾶ ἔφερε στὸ σπῆτι τοῦ ἥρωα τὸ γάλα σὲ μιὰ στιγμὴ πὸν ἔλειπε ἡ ὑπηρετριά, καὶ πῆγε ὁ ἴδιος στήν πόρτα, κι' δταν τὴν εἶδε ἔμειγ' ἐκθαμβὸς ἀπ' τὴν ὁμορφιά της, καὶ προσπάθησε νά τὴν πείσει νά μπεῖ γιὰ λίγο μέσα, ἀλλ' ἐκεῖνη ἀρνήθηκε, βιαζόταν, εἶπε, βιαζόταν, ἤθελε νά προλάβῃ τὸ μάτς τοῦ φούτ - μπῶλ.

Ἐνα μῆνα μετὰ τὴν ἐπιστροφή μου ἀπ' τὴν Κεφαλονιά, κηρύχτηκε ὁ Ἀλβανικὸς Πόλεμος, ἐπιστρατεύτηκα, κι' ὕστερα ἀπὸ μιὰ σύντομη ἐκπαίδευση, μ' ἔκαναν ἀνθυπολοχαγὸ, καὶ μ' ἔστειλαν στήν Κορυτσά. Τὸ Γενάρη του '41 ἔτυχε νᾶμαι μὲ ἐμπιστευτικὴ ἀποστολὴ στήν Ἀθήνα, πῆγα στὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο πὸν στεγαζόταν τότε στὴ «Μεγάλῃ Βρετανία», καί, σ' ἓνα διάδρομο, ἔπεσ' ἀπάνω στὸν κύριον Ν. Χάρηκε πολὺ πὸν μὲ εἶδε, θαύμασε τὴ στολὴ μου, ἀλλὰ δὲ μὲ ρώτησε λέξη γιὰ τὸν πόλεμο. Μὲ ρώτησε ὁμως πῶς πῆγαιναν τὰ Νομικά. «Εἶσαι ἄτυχος», εἶπε, «ἐγὼ, τὴν ἐποχὴ τῶν Βαλκανικῶν Πολέμων, σπούδαζα στὸ Παρίσι, κι' δταν ἀργότερα γύ-

ρισα στην Ελλάδα, κατάφερ' ο θεϊος μου να μ' απαλλάξουν για λόγους υγείας, υπέφερα λίγο απ' την καρδιά μου». Ήνοιωσα ξάφνου μι' αναγούλα δμοια μ' εκείνη την άλλη, δταν ειλ' ανέβει στο δωμάτιό του. Τούπα πολυ ξερά πώς ειλ' αποφασίσει να έγκαταλείψω τὰ Νομικά. «Μά τί θά κάνεις!» φώναξε. Κι' δταν τούπα, κούνησε τὸ κεφάλι, «Μακάρι να πετύχεις», εἶπε, ἀλλ' ἦταν φανερό πὸς εἶχι' ἀμφιβολίες, «μακάρι, εἴμ' ὁ τελευταῖος ἀνθρωπος πὸς θά σ' ἐμπόδιζε, ἀλλ' ἐπὶ τέλους μπορούσες νὰ γίνεις διπλωμάτης, καὶ συγχρόνως νὰ —». Τὸν χαιρέτισα μ' εὐγένεια, ἀλλὰ χωρὶς ταιριμόνιες. Δυὸ μῆνες ἀργότερα ἔφυγα γιὰ τὴ Μέση Ἀνατολή, ἀρχὲς τοῦ '45 γύρισα στὴν Ἀθήνα, καὶ τὸ '48, μετὰ τὸ θάνατο καὶ τῆς μάνας μου — ὁ πατέρας μου εἶχε πεθάνει στὴν Κατοχὴ — ἔφυγα γιὰ τὴ Νότιο Ἀμερικὴ, κι' ἀπὸ κεῖ στὸ Παρίσι, δπου ἐγκαταστάθηκα μόνιμα. Τὸ καλοκαίρι τοῦ '59 εἶχα κατέβει γιὰ δυὸ μῆνες στὴν Ἀθήνα, πρὸ πάντων γιὰ νὰ γνωρίσω στὴ γυναῖκα μου τὴν Ἑλλάδα, καθόμωνα σ' ἕνα καφενεῖο τοῦ Συντάγματος μὲ τὸν διάσημο Γάλλο συγγραφέα Σ., καὶ συζητούσαμε, ἀναρωτιώμαστε τί τροπὴ θάχε πάρει ἡ Ἐπανάσταση ἂν, ἀντὶ τοῦ Στάλιν, εἶχε ὑπερισχύσει ὁ Τρότσκι, κι' ὕστερα πιάσαμε κουβέντα γιὰ τὴν Ἀμερικὴ καὶ τοὺς Ἀμερικάνους, τούλεγα, θυμᾶμαι, πὸς κατὰ τὴ γνώμη μου, δὲν ὑπῆρχε κωμικώτερο πράμα ἀπὸ τὸν Ἀμερικάνο πὸς πάει στὶς Ἰνδίες καὶ πληρώνει ἕναν γκουρού γιὰ νὰ τὸν φωτίσει, πὸς, ἂν εἶσ' ἄξιος, ἡ ἀλήθεια μπορεῖ νὰ σοῦ ἀποκαλυφθεῖ δπουδῆποτε, καὶ — καὶ ξάφνου εἶδα τὸν κύριο Ν. Μ' εἶδε κι' ἐκεῖνος, μ' ἀναγνώρισε, πλησίασε. Ἦταν ἀπίστευτο πὸσο λίγο εἶχι' ἀλλάξει. Τὸν σύστησα καὶ κάθισε μαζὺ μας, ἀλλὰ τ' ὄνομα τοῦ Γάλλου δὲν τοῦκανε καμμιά ἐντύπωση, προφανῶς δὲν τὸν εἶχε κἄν ἀκουστά, καὶ δὲν ἤξερε τίποτα οὔτε γιὰ μένα. «Μά τί ἔγινες», μὲ ρώτησε, «ἔχω χρόνια νὰ σὲ δῶ, ἔχει πάντα τὴ φιλοδοξία νὰ γράφεις; ἄ, τί κρίμα πὸς ἐγκατέλειψες τὰ Νομικά!», κι' ἀμέσως ὕστερα, a propos de rien, σὰ νὰ τοῦ τῶχαν διηγηθεῖ τάχα μόλις πρὶν ἀπὸ λίγο, ἀρχισε νὰ λέει στὸ Γάλλο ἕνα πασιγνωστο ἀνέκδοτο γιὰ τὴ Σάρα Μπερνάρ. Ὁ Σ. κατσούφιασε, μὲ κύτταξε ἐρωτηματικά, διέκοψα τὸν κύριο Ν. καὶ τὸν ρώτησα ἂν ἔμενε πάντα στὴ «Μεγάλῃ Βρετανία», θὰ τοῦ τηλεφωνοῦσα μιὰ μέρα νὰ φᾶμε μαζὺ, αὐτὴ τὴ φορὰ θάταν δικός μου προσκεκλημένος, δυστυχῶς τώρα ἔπρεπε νὰ τὸν ἀφήσουμε, εἶχαμε νὰ πᾶμε κάπου. Σηκωθήκαμε ὄλοι. Μᾶς χαιρέτισε μ' ὕφος, ὄχι ἀνθρώπου πὸς τὸν διώχνουν, ἀλλ' ἀνθρώπου πὸς ἐγκαταλείπει μόνος του μιὰ παρέα κατωτέρων του, καὶ κατευθύνθηκε πρὸς τὰ δημόσια οὐρητήρια. Μὰ τὴ στιγμή πὸς τὸν εἶδα νὰ φεύγει ἔνοιωσα μεγάλη ταραχὴ, ἔνοιωσα τύψεις, καὶ μίσος γιὰ τὸ Γάλλο, γιὰ χάρη τοῦ ὁποῦ εἶχι' ἀναγκαστεῖ νὰ νομιπάρω ἕναν παληὸ φίλο, καὶ ξαφνικά, ὑπακούοντας σὲ μιὰ τυφλὴ ὄρμη, τὸν ἄφησα, κι' ἔτρεξα πίσω ἀπ' τὸν κύριο Ν. Θάκανα πὸς εἶχα ξεχάσει νὰ τοῦ πῶ κάτι, θὰ τὸν ἄφηνα νὰ καταλάβει πὸς δὲν τὸν περιφρονοῦσα, θὰ τούλεγα — δὲν ἤξερα κι' ἐγὼ τί. Μὰ καθὼς βρισκόμωνα κιόλας μερικὰ βήματα πίσω του, εἶδα δυὸ καῦτες νᾶρχονται πρὸς τὸ μέρος μου, καὶ, περνώντας πλάι του, νὰ λέει μιὰ προσβλητικὴ φράση καὶ νὰ σκᾶνε στὰ γέλια. Πάγωσα στὴ θέση μου. Ὑποχώρησα. Δὲν ἤθελα νὰ μὲ δεῖ δὲν ἤθελα νὰ καταλάβει ὅτι ἄ κ ο υ σ α. Γύρισα στὸ Γάλλο πὸς περὶμένα ἀνυπόμονα, τοῦ διηγήθηκα τὸ ἐπεισόδιο, τούπα τί ἔνοιωθα ἐκείνη τὴ στιγμή, μὰ ἐκεῖνος στράβωσε τὸ στόμα, σήκωσε τοὺς ὄμους, κι' εἶπε, «Oh, c'est une tante comme il y en a tant à Toulouse!», κι' ἀλλάξαμε κουβέντα, καὶ δὲν τηλεφώνησα στὸν κύριο Ν., κι' ὕστερα ἀπὸ δυὸ χρόνια, στὸ Λονδίνο νομιζῶ, συνάντησα ἕναν παλιό, κοινὸ γνωστό, καὶ μούπε πὸς ὁ Ν. — «Τῶρα! Πέεθανε!»

Είναι τώρα κάμποσος καιρός πού έχω εγκατασταθεί πάλι μόνιμα στην 'Αθήνα, μετά τὰ ἐπεισόδια μὲ τὴ Μονίχ και τὸ διαζύγιο, δὲ μπορούσα νὰ ὑποφέρω πιά τὸ Παρίσι, και χτὲς βράδυ ἤμουνα καλεσμένος στὸ σπίτι ἑνὸς φίλου μου πολιτικοῦ — τοῦ Κέντρου — νὰ γνωρίσω τὴ γυναίκα του, και μὲ τὴν εὐκαιρία νὰ μάθω τί διάβολο γίνεται στὰ πολιτικά παρασκήνια, δὲν τὰ βλέπω καλά τὰ πράματα. Ἔφτασα στὴ διεύθυνση πού μουχε δόσει, χτύπησα τὸ κουδούνι τῆς κάτω πόρτας, ἀνέβηκα τὰ τρία πατώματα μὲ τὰ πόδια γιατί δὲν ὑπῆρχε ἀσανσέρ, μπήκα μέσα, ἔγιναν οἱ συστάσεις, καθήσαμε στὸ σαλόνι, πιάσαμε κουβέντα, κι' ἄλη αὐτὴ τὴν ὥρα κάτι γύριζε μέσ' τὸ μυαλό μου, κάτι πού εἶχε σχέση μ' αὐτὸ τὸ σπίτι, μὲ μένα, μὲ τὸ παρελθόν, τὰ νειάτα μου, μου μιλοῦσαν, ἀπαντοῦσα, μὰ ὁ νοῦς μου ἦταν ἄλλου, και σὲ μιὰ στιγμή εἶπα, «Ἔερετε, δὲν εἶν' ἡ πρώτη φορά πούρχομαι σ' αὐτὸ τὸ σπίτι». Σταμάτησαν και μὲ κύτταξαν. Ἡ γυναίκα τοῦ φίλου μου μου χαμογέλασε τώρα ἀκόμα πιδ. φιλικά, μὲ ρώτησε ἀν ἤξερα τὴ μητέρα της, κι' εἶπα ὄχι, ἤξερα ὅμως κάποιον πού ἔνα διάστημα ἔμενε σ' αὐτὸ τὸ σπίτι, ἦταν καθηγητῆς μου στὸ πανεπιστήμιο. — «Ἄ!», μὲ διέκοψε, «θὰ λέτε τὸ θεῖο Τώνη, πάει, πέθανε, δὲν τὸ μάθατε; ἦταν πρῶτος ξάδερφος τῆς συχωρεμένης τῆς μαμμᾶς, μεγάλος γυναικάς, αὐτὸν τὸν φάγαν οἱ γυναῖκες, γιὰ χάρη τους κατέστρεψε τὴν καριέρα του, κάποτε φίλησε τὴ γυναίκα ἑνὸς πρέσβυ μπροστά σ' ὅλο τὸν κόσμο, ἦταν ὁ μεγαλύτερος γυναικάς ἀπ' ὅλο μας τὸ σόι, μὰ τί κάθουμαι και φλυαρῶ τόσην ὥρα, δὲ σᾶς ρώτησα ἀκόμα τί θὰ πάρετε, ἔχω σέρρυ, οἰσκυ, μπῦρα, ἐκτὸς ἀν προτιμάτε κανένα οὐζάκι». Εἶπα, «Δόστε μου μιὰ μπῦρα», κι' ἀμέσως μετὰ ἀρχίσαμε τὰ πολιτικά. Ὁ φίλος μου εἶν' αἰσιόδοξος. «Ναι, βέβαια, τὸ Μνημόνιο... Μὰ δὲ θὰ τολμήσουν, μὴ φοβᾶσαι», μου λέει, «ὄλα θὰ πᾶν' μιὰ χαρά».

1970

Κώστας Ταχτσῆς

